05/08/2024

Τα Παλαιοδιαθηκικά αναγνώσματα της Ακολουθίας του Εσπερινού της εορτής της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού

/ Γνώμες

Στα τρία Παλαιοδιαθηκικά αναγνώσματα της Ακολουθίας του Εσπερινού της εορτής της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού κυριαρχούν ο Θεός, ο προφήτης Μωυσής και ο Προφήτης Ηλίας και εξιστορούνται οι θεοφάνειες του Κυρίου σε αυτούς. Οι δύο προφήτες που εκπροσωπούν , ο μεν Μωυσής τον Νόμο, ο δε Ηλίας τους Προφήτες, συμμετείχαν στο θαύμα της Μεταμορφώσεως του Χριστού στο όρος Θαβώρ.

- Γράφει ο Πρωτοπρεσβύτερος Σπυρίδων Λόντος, υπ. Διδάκτωρ Θεολογίας

1ο Ανάγνωσμα (Εξοδος 24, 12-18)

Το ανάγνωσμα αυτό αναφέρεται στην ανάβαση του Μωυσή στο όρος Σινά για την παραλαβή των λίθινων πλακών του Νόμου.Όταν ανέβηκε στο βουνό ο Μωυσής, αυτό καλύφθηκε από ένα σύννεφο και η δόξα του Κυρίου σκέπασε το όρος για έξι μέρες. Την έβδομη μέρα κάλεσε ο Κύριος το Μωυσή μέσα από το σύννεφο και ο Μωυσής μπήκε στο σύννεφο και παρέμεινε στο όρος σαράντα ημέρες.

Είναι γνωστό, ότι οι Εβραίοι ήταν υπόδουλοι για 430 χρόνια στους Αιγυπτίους και υπο την ηγεσία του Μωυσή ξεκίνησε η έξοδός τους. Η πορεία τους ήταν δύσκολη, δια μέσου της Ερυθράς θάλασσας και της ερήμου, με πολλές στρατοπεδεύσεις του λαού κατά την διάρκεια της μεταναστεύσεως αυτής, μέχρι την εγκατάστασή τους κοντά στο όρος Σινά, όπου συνήφθηκε η Διαθήκη του Θεού με τον Μωυσή.

Όταν ο λαός έφυγε από την Αίγυπτο,βρέθηκε στην έρημο Σούρ και βαδίζοντας έφτασαν στη Μερρά, μια όαση νότια του Σουέζ και από εκεί ήρθαν στην Αιλείμ. Από την δροσερή αυτή περιοχή ήρθαν στην έρημο Σίν, όπου έλαβαν το μάννα.

Αναχωρώντας απο την έρημο στρατοπέδευσαν στην Ραφιδείν, όπου ο Μωυσής χτύπησε τον βράχο και ανέβλυσε νερό. Στη περιοχή αυτή δέχτηκαν την πρώτη εχθρική επίθεση από τους Αμαληκίτες, οι οποίοι ηττήθηκαν από τον Μωυσή, και εκείνος σε ανάμνηση της νίκης του έκτισε εκεί θυσιαστήριο. Οι Ισραηλίτες, μετά την νίκη τους αυτή αναχώρησαν και έφθασαν στην έρημο του Σινά, όπου στρατοπέδευσαν μπροστά στο όρος.

Ο Θεός έδωσε εντολή στον Μωυσή να ανέβη στο όρος για να του παραδώσει τις λίθινες πλάκες, το νόμο και τις εντολές που έγραψε[1] για να διδάσκεται ο λαός. Ετοιμάστηκαν ο Μωυσής και ο Ιησούς του Ναυή να ανέβουν στο βουνό του Θεού, αφήνοντας πίσω ως προσωρινούς αντικαταστάτες του τον Χουρ και τον Ααρών.

Όταν ανέβηκε στο Σινά μόνο ο Μωυσής, το βουνό καλύφθηκε από ένα σύννεφο για έξι μέρες. Την έβδομη μέρα κάλεσε ο Κύριος το Μωυσή μέσα από το σύννεφο και εκείνος έμεινε εκεί 40 ημέρες[2], έχοντας τη δυνατότητα να συνομιλήσει με τον Θεό πρόσωπο με πρόσωπο[3]. Από τη βάση του όρους Σινά, στους Ισραηλίτες που είχαν στρατοπεδεύσει εκεί, η κορυφή του βουνού έμοιαζε με φωτιά.Ο Θεός ζήτησε από τον Μωϋσή να κατασκευάσει αγίασμα[4] , την Κιβωτό του μαρτυρίου[5], τράπεζα χρυσή[6], το θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων[7] και το θυσιαστήριο θυμιάματος[8].

Την τρίτη ημέρα το πρωί, ο Θεός είχε κατέβει στο όρος Σινά ως φωτιά, έγινε θεοφάνεια στον Μωυσή και η παράδοση των 10 εντολών.Η διαθήκη του θεού με τον λαό του απαιτούσε ο λαός να μείνει πιστός στον ένα και μοναδικό θεό, να μην συνθηκολογήσει με ξένα έθνη και επηρεαστεί από την πολυθεϊα τους. Να υπακούει στις εντολές και το Νόμο Του, να φυλάσσει την Διαθήκη για να είναι ο περιούσιος λαός, «βασίλειονἱεράτευμακαὶἔθνοςἅγιον»[9].

Στην πορεία του λαού με ηγέτη τον Μωυσή, ο Θεός θα είναι βοηθός και φύλακας του στο υπόλοιπο ταξίδι του μέχρι την γη της Επαγγελίας και οι ιερείς έπρεπε να τον λατρεύουν σε ένα κινητό, φορητό ναό που θα κατασκευάσουν, τη σκηνή του μαρτυρίου, εντός της οποίας θα βρισκόταν η Κιβωτός της Διαθήκης, η τράπεζα και η λυχνία.

Παρά την εντολή του Θεού, και λόγω της αργοπορίας του Μωυσή στο όρος, ο λαός δυσανασχέτησε. Ζήτησαν από τον Ααρών να τους κατασκευάσει θεούς που θα προπορεύονταν στο δρόμο τους, και αφού κατασκεύασαν το χρυσό μόσχο, προσέφεραν θυσίες και ολοκαυτώματα. Αν και είχαν ακούσει τον Μωυσή να τους απαγγέλει τα λόγια του θεού, και αποκρίθηκαν με μια φωνή «ότι προστάξει ο Κύριος θα το εφαρμόσουμε», εν τούτοις διέρρηξαν τους όρους της διαθήκης του θεού, εξόργισαν τον Μωυσή, ο οποίος έσπασε τις πλάκες της διαθήκης και διέλυσε το είδωλο[10]. Ο λαός μετανόησε για την αμαρτία του και ο θεός, που παραμένει πιστός στις υποσχέσεις Του, τον συγχώρησε και ανανέωσε την διαθήκη μαζί του.

Η δόξα του Θεού κατέβηκε και κάλυψε το βουνό ως σύννεφο, όπως ακριβώς και στο θαύμα της Μεταμορφώσεως στο όρος Θαβώρ. Και η πρόνοια του Θεού για την ανθρωπότητα, ήταν η σωτηρία του ανθρώπου με τη σύναψη μια Διαθήκης με το έθνος Του, η οποία ξεκίνησε από την Δημιουργία και ολοκληρώθηκε με την Καινή Διαθήκη στο πρόσωπο του Κυρίου και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού.

2ο Ανάγνωσμα (Εξοδος33, 11-23 & 34,4-6, 8)

Στο βιβλικό κείμενο γίνεται λόγος για υπόσχεση του Κυρίου για την παρουσία Του και την παράδοση των δεύτερων πέτρινων πλακών, όταν ο Θεός σύνηψε εκ νέου Διαθήκη με τον λαό που είχε αμαρτήσει. Διαμεσολαβητής μεταξύ Θεού και λαού ήταν ο Μωϋσής. Ο Θεός θα μιλούσε στον Μωϋσή και εκείνος θα ενημέρωνε το λαό. Στην συνομιλία Του με τον Μωυσή ο Θεός τον διαβεβαιώνει ότι θα έχει την εύνοιά Του και θα συγχωρήσει τον ευλογημένο λαό Του. Μόνο ο Μωυσής είχε την δυνατότητα της συνομιλίας μαζί Του, όχι όμως και την οπτικής επαφής, αφού «οὐγὰρμὴἴδῃἄνθρωποςτὸπρόσωπόν μου καὶζήσεται»[11]. Ο Θεός πέρασε μπροστά από το Μωυσή και τότε ο Μωυσής έπεσε στη γη και Τον προσκύνησε.

Ο Θεός υπόσχεται συνεχή προστασία και ασφάλεια στον λαό από εχθρούς, αρκεί αυτοί να μην συνθηκολογήσουν με αυτούς, να μην προσκυνήσουν αλλότριους θεούς και λατρέψουν λίθινες και ξύλινες λατρευτικές στήλες.

Η πίστη του Μωϋσή έσωσε τον λαό του. Ο Απόστολος Παύλος γράφει στην προς Εβραίους επιστολή του ότι, όπως ήταν πιστός ο Μωυσής, ως υπηρέτης, στο σπίτι που του εμπιστεύτηκε ο Θεός, έτσι και ο Ιησούς, ο απεσταλμένος του Θεού και αρχιερέας της πίστεως που ομολογούμε, φάνηκε πιστός στο σπίτι του πατέρα του ως Υιός και αξιώθηκε μεγαλύτερη τιμή από το Μωυσή[12]. Ο Νόμος δόθηκε δια του Μωϋσέως, η χάρις και η αλήθεια από τον Ιησού Χριστό[13].

Όπως διαπιστώσαμε, στα δυο παραπάνω αναγνώσματα από το βιβλίο της Εξόδου,

ο Θεός παρά την απιστία του λαού, στηρίζει τον Μωϋσή , συνάπτοντας μαζί του Διαθήκη. Ετσι, και στο θαύμα στο όρος Θαβώρ, σκοπός του Χριστού ήταν να στηριχθούν οι Μαθητές στην πίστη, ότι Αυτός είναι ο Υιός του Θεού και να μη κλονισθούν για όσα θα ακολουθούσαν τις επόμενες ημέρες. ο Μωυσής όσο και ο Ιησούς βίωσαν τη δόξα του Θεού σε ένα βουνό.

Ο Μωυσής πέρασε σαράντα μέρες και νύχτες στο όρος Σινά, και όταν επέστρεψε το δέρμα του ήταν κυριολεκτικά λαμπερό από την έκθεση στη δόξα του Θεού. Ο Ιησούς μεταμορφώθηκε στο όρος Θαβώρ, και το πρόσωπό Του έλαμψε επίσης ως το φώς.

Και στις δύο περιπτώσεις ο Θεός εμφανίζεται μέσα σε σύννεφο, είναι ο ένας και αληθινός Θεός που ζητά από τον λαό του Μωϋσή και από τον λαό του Χριστού να είναι πιστοί μέχρι την ημέρα της Κρίσεως, για να εισέλθουν στην Βασιλεία των ουρανών. Η πίστη του Μωυσή οδήγησε τον λαό του Θεού στη Γη της Επαγγελίας, η πίστη στο Χριστό θα μας οδηγήσει στον Παράδεισο.

3ο Ανάγνωσμα (Βασιλειών Γ΄ 19, 3-9. 11-13. 15-16)

Γύρω στο 850 π.Χ., εμφανίζεται στο βόρειο βασίλειο ένας από τους σημαντικότερους προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης, ο προφήτης Ηλίας ο Θεσβίτης. Προερχόταν από την κατώτερη αστική τάξη του λαού, αλλά η ταπεινή του καταγωγή δεν τον εμπόδισε να αναδειχθεί στο προφητικό αξίωμα. Σταδιακά ο Ηλίας φθάνει στο σημείο να συνδιαλέγεται με τον ίδιο το βασιλιά. Η σχέση ανάμεσα στον προφήτη και το βασιλικό οίκο των Αμβριδών είναι μία σχέση αντιπαράθεσης, με βασικά σημεία τριβής την καταχρηστική άσκηση της εξουσίας εκ μέρους τους και την πολιτική που ασκούν σε ζητήματα θρησκείας.

Ο Ηλίας εμφανίζεται στο βιβλικό κείμενο ως ένας προφήτης, ο οποίος ασκεί δριμεία κριτική στο βασιλιά, ακολουθώντας τα πρότυπα της παραδοσιακής κριτικής, που ασκήθηκε εναντίον του θεσμού της βασιλείας κυρίως στο βόρειο βασίλειο του Ισραήλ.

Το πρώτο επεισόδιο ανάμεσα στον προφήτη Ηλία και το βασιλιά Αχαάβ καταγράφεται στο Βασιλ. Γ΄ 17,1. Ο Ηλίας ενημερώνει τον Αχαάβ ότι κατά τα επόμενα έτη δεν θα πέσει βροχή στη χώρα, παρά μόνο μετά από δική του εντολή. Στη συνέχεια ο Ηλίας μεταβαίνει, κατόπιν σχετικής εντολής του Θεού, να συναντήσει τον Αχαάβ. Στο δρόμο συναντά τον Αβδιού, ο οποίος εμμέσως πλην σαφώς του γνωστοποιεί ότι ο Αχαάβ τον θεωρεί υπεύθυνο για την ανομβρία που έχει εγκύψει στη χώρα. Είναι δε τόση η οργή εναντίον του, ώστε, όταν ο Ηλίας λέγει στον Αβδιού να ενημερώσει το βασιλιά για την παρουσία του, εκείνος

αφοπλιστικά του λέγει ότι η απλή εκ μέρους του αναφορά του ονόματος και της παρουσίας του προφήτη μπορούν να τον οδηγήσουν στο θάνατο. Τελικά ο Αβδιού ειδοποιεί το βασιλιά κι εκείνος μεταβαίνει για να συναντήσει τον Ηλία.

Ο προφήτης ελέγχει την πολιτική του Αχαάβ, η οποία επέτρεψε την εκ μέρους της Ιεζάβελ είσοδο του Βαάλ στη λατρεία του βορείου βασιλείου. Αποτέλεσμα της αποτρόπαιης αυτής πράξης είναι η γνωστή διήγηση του όρους Κάρμηλος, με τη μονομαχία ανάμεσα στον Ηλία και στους ψευδοπροφήτες του Βαάλ.

Για τον Ηλία ο μοναδικός Θεός που υφίσταται και πρέπει να λατρεύεται είναι ο Γιαχβέ. Ο Ηλίας είναι ο υπερασπιστής του Μονοθεϊσμού. Ο θρησκευτικός συγκρητισμός, που εισάγεται με την πολιτική του Αχαάβ, μπορεί φαινομενικά να μην βλάπτει το λαό και το βασίλειο στον καθημερινό του βίο, ωστόσο συνιστά ένα εκρηκτικό μίγμα, που δύναται να οδηγήσει τον λαό του Ισραήλ στον αφανισμό[14].

Ετσι, ο προφήτης Ηλίας φοβισμένος αποδρά προς τον Νότο, βρίσκεται στην πόλη Βηρσαβεέ, διακόσια χιλιόμετρα νότια από το όρος Κάρμηλος, όπου κατατρόπωσε τους ιερείς τουΒάαλ. Η βασίλισσα Ιεζάβελαναζητάεξαγριωμένη τον ανυπότακτο Προφήτη για να τον θανατώσει. Εκείνος ταξιδεύει άλλη μια μέρα και μπαίνει στην έρημο. Αγγελος Κυρίου του εξασφαλίζει τροφή και νερό. Ενισχυμένος απὸθεϊκὴ βοήθεια πεζοπορεί σαράντα μερόνυχτα ως το όρος Χωρὴβ, καταλύοντας σὲμικρὸ σπήλαιο κάτω από την Αγία Κορυφή. Ενας τεράστιος άνεμος προκάλεσε την πτώση των βράχων, και επακολούθησαν έναν σεισμός και μια φωτιά. Ο Ηλίας προστατεύθηκε καθώς ο Κύριος δεν ήταν «μέσα» στα φαινόμενα αυτά.Τότε εμφανίστηκε οΘεὸς, παρηγόρησε τον εκλεκτὸ δούλο Του και τουυποσχέθηκε πως θα περάσει μπροστά του, κάνοντας αισθητὴ την παρουσία Του ως «φωνὴαὔραςλεπτῆς».

Όταν ο Ηλίας αισθάνεται την έναρξη της ηρεμίας και της απόλυτης σιωπής, τυλίγει το πρόσωπό του με τον μανδύα, βγαίνει έξω και στέκεται στην είσοδο του σπηλαίου ανάλογα με τις οδηγίες του Θεού. Η κίνησή του αυτή δεν ήταν μια πράξη προστασίας από το φόβο των προηγούμενων γεγονότων , αλλά έγινε εν αναμονή της συνάντησης με τον Θεό. Προστατεύει το πρόσωπό του για να μην αντικρύσει το πρόσωπο του Θεού, με τον ίδιο τρόπο που ο Μωυσής έκρυψε το πρόσωπό του όταν ο Θεός του εμφανίστηκε.

Στην συνέχεια ο Γιαχβέ τον καθοδηγεί να μεταβεί στη Δαμασκό, να χρίσει βασιλιά της Συρίας τον Αζαήλ και τον Ιού βασιλιά στον Ισραήλ και στη θέση του να ορίσει ως προφήτη τον Ελισσαίο. Αφού γίνουν όλα αυτά θα διασωθεί ένα ιερό υπόλοιπο επτά χιλιάδων ευσεβών ανδρών, που δεν προσκύνησαν τον Βάαλ.

Όπως στα προηγούμενα αναγνώσματα από το βιβλίο της Εξόδου, έτσι και εδώ έχουμε θεοφάνεια. Ο ίδιος ο Θεός εμφανίζεται στον Προφήτη Ηλία και τον καθοδηγεί με σκοπό όχι απλώς να εμποδίσει, αλλά να αποτρέψει την εκτροπή από τη Μωσαϊκή θρησκεία. Η νέα αποστασία του λαού του Ισραήλ και η προσκύνηση και λατρεία των ομοιωμάτων του χαναναϊτικού θεού Βάαλ προκάλεσαν την θεϊκή παρέμβαση.

Ο Μωϋσής και ο Ηλίας ως ηγετικές φυσιογνωμίες διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην θρησκευτικότητα του λαού του Θεού.Γι αυτό και παρίστανται στο θαύμα της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος για να ενισχύσουν την πίστη των μαθητών του Χριστού. Ο Μωυσής «βυθίζεται» στο άκτιστο Φώς του Θεού στο όρος Σινά και ο Ηλίας ενισχύεται από την παρουσία του Θεού στο όρος Χωρήβ.

Ολοι πλέον, Μωυσής, Ηλίας, Πέτρος , Ιάκωβος και Ιωάννης γίνονται αυτόπτες μάρτυρες της μεγαλειότητας του Χριστού και μετέχουν στην δόξα Του.

Στο θαύμα της Μεταμορφώσεως έρχεται ως «εν δυνάμει» η φανέρωση της Βασιλείας του Θεού. Η δόξα του μεταμορφούμενου Χριστού είναι το Ακτιστοφώς, το αιώνιο φώς της Θείας φύσεώς Του, το οποίο , κατά τον Αγιο Γρηγόριο τον Παλαμά, δυνητικά μεταδίδεται σε ολόκληρο τον άνθρωπο και τον κάνει να ζεί από ετούτη την ζωή μέσα στην κοινωνία της Αγίας Τριάδος.

Παραπομπές:

[1]Εξοδ. 32,16: «καὶ αἱ πλάκες ἔργον Θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ Θεοῦ κεκολαμμένη ἐν ταῖς πλαξί».
[2]Βλ. και Δευτ. 9,9.
[3]Εξοδ. 33,11.
[4]Εξοδ. 25,7.
[5]Εξοδ. 25,9.
[6]Εξοδ. 25,22.
[7]Εξοδ. 27,1.
[8]Εξοδ. 30,1.
[9]Εξοδ. 19,5-6.
[10]Εξοδ. 32,19-20.
[11]Εξοδ. 33,20. Βλ. και Ιω. 1,18 «Θεὸνοὐδεὶςἑώρακενπώποτε».
[12]Εβρ. 3,1-6.
[13]Ιω. 1,17.
[14]Καραγιάννης Χ., «Ο Προφήτης Ηλίας και ο Βασιλιάς Αχαάβ», Εισήγηση στο Συνέδριο «Προφήτης Ηλίας ο Θεσβίτης: ο ζηλωτής υποφήτης του Θεού», επί τη

συμπληρώσει τριακοσίων ετών (1711-2011) από της ανιδρύσεως της Ιεράς Μονής Προφήτου Ηλιού Θήρας, Θήρα 17-21 Ιουλίου 2011.

Πηγή: pemptousia.gr